

LBRIS

We know
books

Alin SPÂNU (ed.)

**Memoriile unui
terrorist român
SAUL OZIAS**

Prefață de Stelian Tănase

**METEOR
PRESS**

Corectură: *Bogdan Pavlusenco*
Tehnoredactare: *DTP Meteor Press*
Copertă: *Luca Emil Cornel*

2026 Toate drepturile asupra acestei ediții sunt rezervate
Editurii METEOR PRESS.

Contact:
Tel./Fax: 021.222.83.80
E-mail: editura@meteorpress.ro

Distribuție la:
Tel./Fax: 021.222.83.80
E-mail: carte@meteorpress.ro
www.meteorpress.ro

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
OZIAS, SAUL

**Memoriile unui terorist român : Saul Ozias / Alin Spânu (ed.) ; pref. de
Stelian Tănase. - București : Meteor Press, 2026**

ISBN 978-973-728-920-9

I. Spânu, Alin (ed.)

II. Tănase, Stelian (pref.)

821.135.1

323.2

CUPRINS

Prefață de Stelian Tănase – O carte deosebită	7
Introducere	11
Capitolul I • Atentatul de la Senat și procesul „tutti-frutti”: ideologi,	
lideri comuniști, propagandiști, spioni și teroriști	27
Bomba, efectele și comentariile	27
Procesul – un „show” de zile mari	37
Amnistia, sentințele și amintirile	45
I.1. Max Goldstein, actor în telenovela vieții: revoluționar bolșevic, terorist român, inculpat și deținut până la moarte	49
Cine l-a identificat pe Max Goldstein?	63
I.2. Leon Lichtblau – terorist român, statistician sovietic și victimă a epurărilor staliniste	67
I.3. Straniul destin al imobilului din strada Stelea Spătarul nr. 15	70
Capitolul II • Saul Ozias o viață plină de idealuri, dezamăgiri	
și lupte pentru propriul trecut	77
Tânăr și terorist	77
Procesul și conștientizarea faptelor	80
II.1. Doftana – o închisoare cu multe tipuri de comuniști: invidii, orgolii și atitudini sectare	83
II.2. Un deceniu de „adormire”. Anii pierduți și regăsiți (1930-1944)	93
II.3. Revenirea în România și începutul dezamăgirilor. Războiul pentru intrarea în partid (1944-1957)	98
II.4. Al doilea război – pentru recunoașterea calității de membru de partid din ilegalitate (1957-1974)	103
Concluzii	107

ANEXE

Anexa 1 • 1920, 25 decembrie. Raportul de expertiză privind cauzele atentatului de la Senat elaborat de trei experți	111
Anexa 2 • 1920, 28 decembrie. Dare de seamă din punct de vedere tehnic privind atentatul de la Senat, elaborată de cpt. Șerbu	125

Anexa 3 • 1921, 7 iulie. Raportul tehnic asupra „mașinii infernale” de la Senat, elaborat de generalul Vasile Rudeanu	129
Anexa 4 • 1921, 22 octombrie. Proces-verbal de arestare și prima declarație a lui Saul Ozias în fața judecătorului de instrucție	134
Anexa 5 • 1921, 24 octombrie. Supliment de declarație a lui Saul Ozias	139
Anexa 6 • 1921, 7 noiembrie. Proces-verbal de luare a unui supliment de declarație luată lui Saul Ozias în arestul Siguranței Generale	140
Anexa 7 • 1921, 8 noiembrie. Interogatoriul luat lui Saul Ozias	142
Anexa 8 • 1921, 9 noiembrie. Proces-verbal de reconstituire, în care Saul Ozias a arătat de unde a cumpărat ceasul utilizat la atentatul de la Senat	144
Anexa 9 • 1922, 30 martie. Extras din declarația lui Saul Ozias privind atentatul de la Senat	146
Anexa 10 • 1922, 24 iunie. Raport sintetic privind declarațiile lui Saul Ozias în fața instanței	147
Anexa 11 • 1924, 15 martie. Scrisoare a lui Max Goldstein din închisoarea Doftana adresată clasei muncitoare, cu indicarea metodelor de luptă pentru preluarea puterii	148
Anexa 12 • 1924, 18 septembrie. Scrisoare a lui Max Goldstein din închisoarea Doftana adresată conducerii P.C.R. despre situația sa și suferințele fizico-morale îndurate	151
Anexa 13 • 1926. Scrisoarea expeditată de Ion Grecea către conducerea P.C.R. privind comportarea unor deținuți de la Doftana, între care și Saul Ozias	157
Anexa 14 • 1928, 19 iunie. Declarația „colectivei mici” din închisoarea Doftana care nu recunoștea comitetul deținuților politici din cauza a două persoane	161
Anexa 15 • 1928, iunie. Poezia „Cântecul întemnițatului comunist”, compusă de Mozes Kahane în închisoarea Doftana	163
Anexa 16 • 1931, 23 septembrie. Scrisoare semnată de 28 de deținuți de la Doftana către P.C.R., în care reclamă excluderea din organizație și comportarea unor lideri din închisoare	165
Anexa 17 • 1932. 17 iulie. Scrisoarea lui Panchevici către C.C. al P.C.R., în care arată cum a apărut lupta fracționistă între comuniști la închisoarea Doftana	170

Anexa 18 • 1932, 7 august. Scrisoarea lui Ivan Dimoff, secretarul nucleului comunist de la Doftana, către C.C. al P.C.R. privind evoluția luptei fracționiste în închisoare	173
Anexa 19 • 1946, 9 decembrie. Referințele lui Nicolae Goldberger despre Saul Ozias	180
Anexa 20 • 1947, 10 iunie. Referat elaborat de Comisia de Control a C.C. al P.C.R. privind activitatea politico-profesională a lui Saul Ozias și respingerea primirii ca membru de partid	182
Anexa 21 • 1947, 10 noiembrie. Cererea lui Saul Ozias către Comisia de Control de pe lângă C.C. al P.C.R., în care se arată nemulțumit de decizia luată împotriva sa și explică divergențele din trecut cu Alexandru Buican (Ernest Arnoldi)	186
Anexa 22 • 1949, 13 august. Cererea lui Saul Ozias către Comisia de Control de pe lângă C.C. al P.M.R., în care solicită sprijin în identificarea propriilor greșeli ideologice.	197
Anexa 23 • 1949, 4 septembrie. Declarație a lui Saul Ozias către Comisia de Control de pe lângă C.C. al P.M.R., în care recunoaște greșelile din trecut și își face autocritica.	199
Anexa 24 • 1950, 2 decembrie. Cererea lui Saul Ozias adresată Anei Pauker în care solicită sprijin pentru a fi încadrat în P.M.R.	202
Anexa 25 • 1954, 25 iulie. Cererea lui Saul Ozias adresată lui Gheorghe Apostol în care solicită reexaminarea dosarului său pentru a fi încadrat în P.M.R.	204
Anexa 26 • 1956, 3 iulie. Notă autobiografică a lui Saul Ozias, în care solicită încadrarea în Asociația Foștilor Deținuți Politici Antifasciști (A.F.D.A.)	206
Anexa 27 • 1956, 11 septembrie. Caracterizarea lui Saul Ozias elaborată de Biroul Organizației de Bază nr. 3	207
Anexa 28 • 1957, 30 iunie. Autobiografia lui Saul Ozias către Comisia Controlului de Partid	208
Anexa 29 • 1957, 22 iulie. Hotărârea Colegiului Controlului de Partid prin care Saul Ozias este încadrat membru al P.M.R.	213
Anexa 30 • 1961, 30 ianuarie. Referatul Comisiei Controlului de Partid cu privire la solicitarea lui Saul Ozias de rectificare a vechimii în partid	217
Anexa 31 • 1962, 9 mai. Hotărârea Comitetului Orășenesc P.M.R. București privind luarea în evidență a lui Saul Ozias	220

Anexa 32 • 1967, 12 iunie. Hotărârea Comitetului Orășenesc P.C.R. București cu privire la stabilirea unei pensii de 1.800 lei pentru Saul Ozias	223
Anexa 33 • 1967, 24 iunie. Hotărârea Biroului Comitetului Orășenesc P.C.R. București cu privire la solicitarea lui Saul Ozias de rectificare a vechimii în partid	224
Anexa 34 • 1972, ianuarie. Material elaborat de Saul Ozias intitulat „Camera periculoșilor”, cu referire la unele persoane implicate în procesul din Dealul Spirii (1921-1922)	226
Anexa 35 • 1973, 19 decembrie. Cererea lui Saul Ozias către Colegiul de Partid al Municipiului București de rectificare a vechimii în partid	234
Anexa 36 • 1974, 27 septembrie. Referințele lui Gavril Birtaş despre Saul Ozias	235
Anexa 37 • 1974, 8 decembrie. Hotărârea Comitetului Municipal București prin care lui Saul Ozias i s-a aprobat vechimea în partid din 1921	238
Anexa 38 • 1975. Fișă personală a lui Saul Ozias elaborată de Colegiul de Partid al Comitetului Municipal București al P.C.R.	242
Anexa 39 • 1976, 5 ianuarie. Adresa C.C. al P.C.R., Colegiul Central de Partid către Comitetul Municipal București prin care informează că lui Saul Ozias i s-a aprobat vechimea în partid din 1921	244
Anexa 40 • 1976, 2 octombrie. Cererea lui Saul Ozias către Colegiul de Partid al Comitetului Municipal București al P.C.R. de majorare a pensiei.	245
Anexa 41 • 1976, noiembrie. Notă a Comitetului Municipal București privind avizul negativ la solicitarea lui Saul Ozias de majorare a pensiei.	246
Memoirs of a Romanian Terrorist: Saul Ozias	249
Mémoires d'un terroriste roumain: Saul Ozias	251
Abrevieri	253
Bibliografie	255
Indice de nume	263

PREFAȚĂ

O carte deosebită

Editura Meteor Press propune cititorilor un titlu cel puțin interesant: *Memoriile unui terorist român, Saul Ozias*.

Personajul care ni se dezvăluie în aceste pagini face parte din episodul atentatului anarhist de la Senat, soldat cu 3 victime. În noaptea de 7/8 decembrie 1920 Max Goldstein, artizanul bombei, însoțit de Leon Lichtblau, student, traversează centrul Bucureștiului, într-o iarnă grea, cu multă zăpadă, ger și viscol. Ajung la etajul întâi al Universității și plantează bomba. Din troică lipsește personajul acestei cărți, Saul Ozias. Participase la pregătiri, dar în ultima clipă s-a desistat, spunând că nu crede în mijloacele violente ale luptei revoluționare. Puțin înainte de ora 15.00, a doua zi, bomba face explozie. Explozia s-a soldat cu 3 victime: ministrul Dimitrie Greceanu, episcopul de Oradea, Demetriu Radu și senatorul Spirea Gheorghiu. Presa a presupus, ca și organele de anchetă, că atentatul a fost comandat de agenții ruși. De ce? Ar fi fost vorba de provocarea haosului, care să ducă la o revoltă, poate chiar la revoluție și preluarea puterii de către bolșevicii locali instigați de Moscova. Lucrurile nu erau totuși de o asemenea amploare. În ancheta care a urmat, mai mulți dintre cei implicați, începând chiar cu Max Goldstein, au declarat că intenția troicii anarhiste a fost de a se răzbuna pe regim, pentru

Actele de teroare depășesc în cele mai multe cazuri intenția atentatorului⁴².

Potrivit unei analize recente, dedicată perioadei de la finalul secolului al XIX-lea și până după Primul Război Mondial, evoluția evenimentelor politico-sociale, așteptările unora și reacția altora au fost într-o dizarmonie totală. Astfel, „într-o epocă tulbure, definită prin accentul pus pe individ, dar și pe prezența forței copleșitoare a statului, violența teroristă, era, inevitabilă⁴³”.

CAPITOLUL I

Atentatul de la Senat și procesul „tutti-frutti”: ideologi, lideri comuniști, propagandiști, spioni și teroriști

BOMBA, EFECTELE ȘI COMENTARIILE

8 decembrie 1920.... ziua în care s-au destrămat toate iluziile despre ceea ce înseamnă bolșevism și comunism. Bomba care a explodat în Senatul României⁴⁴ a arătat până unde merge ideologia transpusă în practică, până unde amenințările verbale/scrise devin realitate și până unde merge puterea de convingere a doctinarilor/liderilor către epigoni, pentru a-i transforma în simple unelte ucigătoare.

Constantin Argetoianu⁴⁵, ministru de Interne în perioada iunie 1920-decembrie 1921, se afla la Camera Deputaților când a

⁴⁴ Mai multe detalii despre organizarea și desfășurarea atentatului, în: Ioan Scurtu, *De la bomba din Senat la atentatul din Gara Sinaia*, în „Dosarele Istoriei” nr. 6/1999, p. 40; Emanuel Bădescu, *Max Goldstein aplică la București teroarea bolșevică*, în „Dosarele Historia” nr. 2/aprilie 2002, p. 20-27; Florian Tănăsescu «*Omul cu cârlig*» lovește Senatul României, în „Magazin Istoric” nr. 6/2004, p. 43-47; Stelian Tănase, *Povestea unui terorist. Haos&Anarhie*, Editura Omnium, București, 2022.

⁴⁵ Dr. Constantin Argetoianu (n. 3 martie 1871, Craiova - d. 6 februarie 1955, închisoarea Sighet), licențiat în drept și litere, doctor în medicină. În perioada 1898-1913 a activat în diplomatie, după care a intrat în Partidul Conservator, fiind ales deputat (1914) și senator. În perioada 1918-1940 a deținut mai multe funcții ministeriale, inclusiv prim-ministru (28 septembrie - 23 noiembrie 1939). În timpul celui de-Al Doilea Război Mondial s-a retras în Elveția, după care a revenit în țară pentru a se reangaja în viața

⁴² *Ibidem*, dosar 92/1943, f. 175.

⁴³ Randall D. Law, *Istoria...*, op. cit., p. 180.

primit vestea exploziei. Deși scrise peste ani, amintirile evenimentului, inclusiv amănunțele tragice, i-au rămas întipărite pe retină pentru totdeauna: „Mă aflam la Cameră în sala miniștrilor, nu se deschisese încă ședința, când telefonul mi-a anunțat teribilul atentat. În câteva minute am fost la Senat unde am găsit lumea încă tâmpită de cele întâmplate... Aspectul hemiciclului era impresionant: fotoliul prezidențial în țăndări, biroul, tribuna, banca ministerială și băncile prelaților ciuruite de gloanțe, pe jos, zob căzut din tavan... Generalul Coandă (prezidentul), Greceanu⁴⁶ și Spirescu [corect Spirea Gheorghiu-n.n.], răniți, fuseseră ridicați și duși la spitale. În dreapta tribunei prezidențiale, lungit, cadavrul episcopului Radu⁴⁷ ucis pe loc. Dintr-o rană mare deschisă la gât, sub falcă, curgea sânge mult și se închegase o baltă roșie sub dânsul...”⁴⁸. De remarcat că, în ziua respectivă, din partea guvernului Greceanu a fost desemnat să stea pe banca ministerială la Camera Deputaților, iar Argetoianu la Senat. Pe drum, minis-

politică. A fost arestat la 5/6 mai 1950 și întemnițat la Sighet. A lăsat o bogată memorialistică cuprinsă între finalul secolului a XIX-lea și sfârșitul celui de-Al Doilea Război Mondial.

⁴⁶ Dimitrie Greceanu (n. 10 august 1859, Iași - d. 10 decembrie 1920, București) s-a înscris în Partidul Conservator, devenind deputat, prefect de Iași (1900), ministru de Justiție (iunie 1906 - martie 1907), primar al municipiului Iași (ianuarie 1911-aprilie 1912). În timpul neutralității s-a înscris în Partidul Conservator - Democrat, fiind cooptat ministru al Lucrărilor Publice (decembrie 1916 - ianuarie 1918, iunie-noiembrie 1920) și al Justiției (noiembrie-decembrie 1920).

⁴⁷ Demetru Radu, (n. 26 octombrie 1862, Rădești, Alba - d. 8 decembrie 1920, București) a fost episcop greco-catolic de Lugoj (1897-1903) și Oradea-Mare (1903-1920).

⁴⁸ Constantin Argetoianu, *Memorii. Pentru cei de mâine amintiri din vremea celor de ieri*, vol. VI (1919-1922), ediție și prefață de Stelian Neagoe, Editura Machiavelli, București, 1996, p. 160.

trul Justiției îl roagă pe colegul său de la Interne să facă schimb, întrucât avea un proiect de lege în dezbatere la Senat și dorea să-l accelereze. Fatal destin! Generalul Coandă a fost atins de 58 de schije, însă, cu toate acestea, după șase săptămâni s-a vindecat complet și și-a reluat activitatea.

Primul raport asupra atentatului aparține generalului Constantin Boboc, comandantul Comendurii Pieței București, expediat către Corpul 2 Armată în aceeași zi, în care afirmă: „la ora 14, 45 a făcut explozie un proiectil ce fusese așezat în fundul sălii, sub un scaun mare cu ornamente, ce se găsește instalat pe estrada în dosul scaunului președintelui Senatului și care scaun era acoperit, de jur împrejur, de perdele. Proiectilul, făcând explozie în sus și în lături, a lovit mortal pe episcopul de Oradea Mare, Demetru Radu și a rănit pe domnii general Coandă, președintele Senatului, domnul ministru de Justiție, Greceanu, domnul senator Spiru Gheorghiu, episcopul Nifon, episcopul Giorogaru și domnul senator Budescu”⁴⁹. Primele măsuri luate au fost cele de instaurarea ordinii și păstrarea urmelor atentatului (cu jandarmi pedestri), solicitarea unui expert de la Pirotehnia Armatei și întărirea măsurilor de pază interioară și exterioară pentru imobilele unde Parlamentul își desfășura ședințele.

„Atentatul criminal de la Senat. D. Ministru D. A. Grecianu grav rănit” a titrat pe prima pagină, cu litere mari, „Evenimentul” din 10 decembrie 1920, care explică ce s-a întâmplat: „Aseară la ora 7 am primit vestea zdrobitoare că în urma unui atentat comis, pe când se ținea ieri ședință la Senat, a fost rănit grav și d. Dimitrie Grecianu, șeful nostru iubit, drag și scump. Atentatul criminal s-a produs chiar la deschiderea ședinței. Pe banca

⁴⁹ Florian Tănăsescu (coord.), *Ideologie și structuri comuniste în România*, vol. III (1 ianuarie 1920-3 februarie 1921), INST, București, 2001, p. 262.

ministerială nu se afla prezent decât d. ministru D. A. Grecianu”. Un articol ceva mai redus, tot pe prima pagină și nesemnat, se intitulează „Atentatul” și analizează situația care a dus la actul terorist: „În ultimul timp, mai ales de când cu greva generală, guvernul conștient de gravitatea situației luase măsuri în consecință. Între altele, declararea stării de asediu la București și cenzura ziarelor. (...) Atentatul odios de ieri ne arată cine a avut dreptate. Ba încă s-ar putea spune că guvernul a fost prea blând. S-au dat diferite decrete de amnistie pentru unii culpabili, cum sunt dezertorii în timp de război, care poate nu meritau clemența regală. Guvernul n-a voit să se atingă de libertățile publice. De acest lucru au profitat turburătorii de meserie. Ce înseamnă acele interminabile manifestațiuni pe stradă ale socialiștilor? Ce însemnau discursurile incendiare rostite de la toate răspântiile cu prilejul acelor manifestații? (...) Și totuși, atentatul de la Senat nu poate veni decât din partea acestora. Înfierând cu ultima energie gestul criminal de la Senat, cerem măsuri severe împotriva tuturor acelor care urmăresc întronarea terorismului și a anarhiei în țara noastră”.

În aceeași zi „Viitorul”, organul Partidului Național Liberal, a tipărit pe prima pagină articolul „Atentatul de la Senat”, cu indicarea originii acestui act sângeros. Între altele, autorul a scris: „Atât prin felul cum a fost executată, cât și prin caracterul ei de sălbăticie, – crima aceasta... are pecetea sistemului terorist inspirat de școala bolșevistă de la Moscova. Nenorocitul descrieră care și-a încărcat conștiința cu o asemenea grozavă crimă, nu a fost desigur decât un instrument cu totul înstrăinat de sufletul românesc, atât de drept și atât de blând... (...) E sentimentul general al opiniei publice, cum că acest atentat nu este efectul unei stări de spirit din interiorul țării, ci o plăsmuirea criminală uneltită din afară, de peste hotarele României Mari și executată numai aici. Cu atât mai mult, crima este veștejită de toate conștiințele românești”.

Generalul Alexandru Averescu, prim-ministru în funcție, a declarat imediat după explozie că „nu va lua severe măsuri de represiune, considerându-se atentatul ca fapt izolat” („Glasul Bucovinei”, 10 decembrie 1920, p. 4).

Desigur că structurile de ordine și siguranță națională au intrat în alertă, dar să nu uităm contextul general. Direcțiunea Poliției și Siguranței Generale se afla în prima linie a frontului nevăzut cu inamicii încă din 15 august 1916. Agenții români s-au luptat, întâi, cu „omologii” din Puterile Centrale (germani, austro-germani, bulgari și turci). De la jumătatea anului 1917, când bolșevismul a pătruns în trupele ruse din spațiul românesc, s-a deschis un nou „front”, de combatere a propagandei, defetismului, pacifismului și violențelor de tot felul. Frontul s-a extins în Basarabia după Unirea cu România (27 martie 1918), unde normalizarea situației de securitate a costat vieți de agenți de siguranță, jandarmi, grăniceri și militari. De la finalul anului 1918, când trupele române au început eliberarea Transilvaniei, s-a acționat informativ/contrainformativ contra unui alt inamic, până la ocuparea Budapestei (3 august 1919), dar și după; spioni și propagandiști ungari, unii din vechea monarhie dualistă, alții din prizonieri rebrenduiți în bolșevici, au fost adversari redutabili pentru spionajul/contraspionajul autohton⁵⁰. Așadar, la finalul anului 1920 ofensivele bolșevice în România, sub masca solicitărilor socio-profesionale propagate cu dexteritate de Partidului Socialist, erau etape de preluare a puterii, în primul rând prin dezordini publice, incidente soldate cu victime și atentate asupra liderilor politico-militari. În iulie 1920 a fost elaborată și expediată o circulară a DPSG despre întrunirea reprezentanților

⁵⁰ Pentru mai multe detalii, a se consulta: Alin Spănu, *Informații, propagandă și contraspionaj în Transilvania, Ungaria și Banat (1918-1920)*, Editura Militară, București, 2020.

comuniști balcanici, desfășurată la 8 mai 1920 în capitala Austriei. Delegații români participanți au fost: Ghiță Moscu, dra. Vera Boriska, Mihail Laurian și Alexandru Scarlat. Scopul întrunirii era punerea la punct a unei „acțiuni imediate și energice în peninsula Balcanică și constituirea Federației Comuniste Balcanice”⁵¹. La final, cei prezenți au decis declanșarea unei ofensive pentru crearea Republicii Socialiste Balcanice, „care să restabilească ordinea și pacea în peninsula Balcanică, proclamându-se încrederea în revoluție și în dictatura proletariatului”⁵². Se pare că la jumătatea lunii noiembrie 1920 DPSG a primit ceva date că Moscova a transmis unei celule din România „să comită ceva deosebit de grav”⁵³, dar nu avea detalii despre cine erau executanții, care erau obiectivele, când urma să aibă loc etc.

Multitudinea de piste în identificarea autorilor atentatului de la Senat nu a permis, din primul moment, cristalizarea unei/unor vinovații. Abia în primăvara anului 1921 cercul începe să se strângă, apar date concrete, iar încet-încet încep și reținerile de suspecti. Până la urmă, explozibilul se afla la Ion Olteanu, care i-a remis lui Goldstein trei pachete cu obuze „la recomandarea lui Alexandru Constantinescu”⁵⁴. Un Alexandru Constantinescu⁵⁵,

⁵¹ ANIC, Colecția 50, dosar 4628, f. 42.

⁵² *Ibidem*.

⁵³ Ioan-Aurel Stanciu, Vasile Soare, *Mic tratat de istorie a terorismului*, Editura Militară, București, 2012, p. 57.

⁵⁴ Radu Eremia, *Rețele clandestine în România de la Revoluția rusă la rebeliunea de la Tatar-Bunar*, Editura Vreimea, București, 2023, p. 216.

⁵⁵ Alexandru Constantinescu (n. 9 martie 1873, București - d. 28 martie 1949, București) tapițer, organizează Asociația Muncitorilor Tapițeri din România, aderă la Partidul Social Democrat al Muncitorilor, de unde demisionează când liderii se apropie de arcul guvernamental. Este deportat în Franța (1902-1904) de unde scrie articole la ziarul „J Mai”; redactor-șef la ziarul „România Muncitoare”, acționează pentru organizarea sindicatelor,

român get-beget, care a aderat cu trup și suflet la bolșevism, pe care încerca prin toate metodele și mijloacele subversive să-l disemineze în spațiul românesc. Unul din arestați a fost Lupu Goldstein, fratele lui Max Goldstein, care în timpul anchetei a declarat: „Nu știu dacă atentatul de la Senat a fost binevenit”⁵⁶. Se pare, însă, că rezultatul exploziei putea fi mai devastator, în primul rând prin numărul victimelor.

„Cetitorii noștri își mai aduc aminte de groaznica nenorocire care s-a întâmplat în 8 Decembrie 1920 la Senat. Mâini de ucigaș au așezat atunci o bombă care a explodat omorând pe episcopul Radu, pe ministrul Greceanu și pe senatorul Spiru Gheorghiu. Ucigașii au reușit atunci să fugă și toate cercetările poliției au rămas zadarnice. (...) Afară viscoala cu nemiluita. După ce au cercetat toată împrejurimea și văzând că nu-i vede nimeni, cei trei ucigași, Max Goldstein (șchiop și ciung de mâna dreaptă), Leon Lichtblau și Ozias Saul au pătruns cu chei false în sala de ședințe a Senatului. Acolo au așezat bombe, sub scaunul președintelui. Bombele au fost legate de deșteptătorul ceasului care a fost potrivit să sune a doua zi la orele trei fără un sfert după-amiază, adică când

greve și demonstrații. În 1907 este arestat ca „instigator” al răscoalei, dar achitat de justiție. A fondat și condus „Cercul amicilor” (1906-1910), care îndruma liderii sindicali, în 1908 înființează „Cercul ucenicilor”, iar în 1910 este ales în Comitetul executiv al Partidului Social-Democrat. În 1917-1918 se află în Rusia și discută cu Lenin. După manifestația din 13 decembrie 1918 este condamnat la moarte în contumacie; arestat în iulie 1920, evadează de la Jilava în decembrie același an. Activează în Rusia la Universitatea Populară (1921-1923) și în Franța, de unde este expulzat în 1936 ca agent kominternist; revine în România, unde este arestat, apoi amnistiat. În perioada 1940-1944 este deținut la Miercurea-Ciuc, Caracal și Târgu-Jiu. Pentru mai multe detalii: Nicolae Huscariu, *Alexandru Constantinescu*, Editura Politică, București, 1970.

⁵⁶ Stelian Tănase, *Povestea...*, op. cit., p. 136.